KULLEĠĠ SAN BENEDITTU
Skola Sekondarja, Ħal Kirkop

EŻAMI TA' NOFS IS-SENA – 2015/16

Rotta 1

IT-TIELET SENA	IL-MALTI	IL-ĦIN: SAGĦTEJN

L-Isem: ________________________________ **Il-Klassi:** __________

L-ISTRUZZJONIJIET LILL-ISTUDENTI:

1. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub.
2. Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GĦALL- GĦALLIEMA

Taqsima	1A	1B	1Ċ	1D	1E	2A	2B	2Ċ	Total
Marka	10	5	10	5	20	10	10	10	80
Marka tal-istudent									

Il-MARKI	It-Taħdit	10	
	Is-Smigħ	10	
	Il-Qari u l-Kitba	80	
	It-Total	100	

KUMMENTI

____

____

____

IS-SILTA TAL-FEHIM MILL-QARI

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha

Is-Seħer tad-Deżert tas-Sahara

Id-deżert Sahara jinfirex fuq ħdax-il pajjiż Afrikan differenti li jinkludu l-Alġerija, it-Tuneżija u l-Libja fin-naħa ta' fuq tal-Afrika, sal-Eġittu u s-Sudan fil-Punent filwaqt li min-naħa t'isfel jasal san-Niġer (pajjiż li fuq il-mappa qiegħed eżatt fuq in-Niġerja). Min-naħa tal-Lvant id-deżert Sahara jasal sal-Oċean Atlantiku. Il-kobor tiegħu huwa ta' madwar 9 miljun kilometru kwadru, jiġifieri kemm kemm inqas mill-medda sħiħa tal-kontinent Ewropew li fih madwar 9.6 miljun kilometru kwadru. Allaħares tintilef ġo fih! *(par. 1)*

Fid-deżert il-perjodi ta' xita huma qosra ħafna. Tassew li min mejjet fis-sakra u min mejjet għal qatra. Fil-fatt jekk nagħmlu paragun żgħir, fid-deżert Sahara, il-kejl tax-xita ta' sena sħiħa jkun joqrob il-25mm filwaqt li f'Malta x-xita annwali tkun madwar 600mm. It-temperaturi huma estremi. Matul il-ġurnata t-temperatura medja hi ta' 40^{0}C u fis-sajf ġieli anki qabżet il-50^{0}C. L-ogħla temperatura reġistrata fid-deżert Sahara kienet 57.8^{0}C. Min-naħa l-oħra, billejl it-temperatura tinżel għal medja ta' 0^{0}C u fix-xitwa tinżel anki iktar minn hekk. *(par. 2)*

Id-deżerti għandhom il-fama ta' nixfa minħabba n-nuqqas kbir ta' ilma però dan ma jfissirx li l-ħajja fid-deżert hija għal kollox ineżistenti. Hemm diversità kbira ta' annimali li jistaħbew matul il-ġurnata u anki pjanti li jifjorixxu ħafna minħabba li addattaw għall-klima u l-veġetazzjoni tal-post. Fil-proċess tal-evoluzzjoni, dawn l-annimali u l-pjanti żviluppaw mezz differenti ta' kif jistgħu jkampaw fin-nuqqas ta' ilma u ikel u kif ukoll fi sħana tremenda. *(par. 3)*

L-annimali li jgħixu fid-deżert għandhom kliewi speċjalizzati biex meta jsaffu d-demm mill-ilma, jibqgħu jżommu kemm jista' jkun ilma fil-ġisem ħalli jerġa' jintuża. Il-ġemel, li huwa abbinat ħafna ma' pajjiżi Afrikani fejn hemm id-deżert, tassew addatta ruħu għal dan l-ambjent. Dan l-annimal kapaċi jżomm fih ilma u ikel u jibqa' ħaj għal bosta jiem mingħajr ma jsib x'jiekol u x'jixrob. Mhux ta' b'xejn li l-ġemel jintuża għal vjaġġi twal! *(par. 4)*

Rigward pjanti, fid-deżert insibu iktar minn 1,200 speċi li m'għandhomx problema ta' nuqqas ta' xemx! Dawn il-pjanti jkunu jistgħu jżommu l-ilma fihom, ikollhom għeruq twal ħafna u kapaċi jagħlqu l-weraq biex jitilfu inqas ilma. Mela altru li l-kaktus mhix l-unika pjanta li tgħix fid-deżert! *(par. 5)*

(Addattament minn Xehda Għasel ta' Marzu/April 2010, Pġ.14-15)

L-EWWEL TAQSIMA: IL-LINGWA (50 marka)

1A. Il-Fehim it-test (10 marki)

Wieġeb il-mistoqsijiet skont is-silta li qrajt

1. Aqta' linja taħt **Veru** jew **Falz** (3 marki)

a)	Il-Libja u n-Niġerja huma pajjiżi li d-deżert tas-Sahara jmiss magħhom. (*par. 1*)	Veru	Falz
b)	Il-ġemel huwa l-uniku annimal li nsibu fid-deżert. (*par. 3*)	Veru	Falz
ċ)	Il-kontinent Ewropew huwa ikbar mid-deżert tas-Sahara. (*par. 1*)	Veru	Falz

2. **Agħżel it-tajba.** Għaliex it-temperaturi fid-deżert tas-Sahara huma estremi?

☐ Matul il-ġurnata t-temperatura tkun baxxa u billejl togħla

☐ Matul il-ġurnata t-temperatura tkun għolja u billejl tinżel. (marka)

3. Nafu li fid-deżert hemm il-ħajja għax hemm diversità kbira ta' _______________ li jistaħbew matul il-ġurnata u anki _______________ li jifjorixxu ħafna minħabba li addattaw għall-klima u l-veġetazzjoni tal-post. (*par. 3*) (2 marki)

4. X'għandhom l-annimali li jgħixu fid-deżert ħalli l-ilma ta' ġisimhom jerġa' jintuża? (*par. 4*)

____ (marka)

5. Il-ġemel huwa annimal li jista' jintuża għal vjaġġi twal għax kapaċi jżomm fih __________ u __________ u jibqa' ħaj għal bosta jiem mingħajr ma jsib x'jiekol u x'jixrob.

(*par. 4*) (marka)

6.Semmi żewġ affarijiet li jgħinu lill-pjanti tad-deżert jibqgħu ħajjin fil-qilla tax-xemx. (par. 5)

a) ____ (marka)

b) ____ (marka)

1B. GĦARFIEN IL-LINGWA	**(5 marki)**

1. Sib **kelma** mis-silta li tfisser:

a) **ma teżistix** (*par. 3*): ____________________ (marka)

b) **assoċjat** (*par. 4*): ____________________ (marka)

2. **Agħżel it-tajba.** Il-kelma **Allaħares** skont kif użata f'paragrafu wieħed turi:

☐ **talba** ☐ **stagħġib** (marka)

3. Mit-tieni paragrafu sib qawl Malti u iktbu.

Il-qawl: ____ (marka)

4. "... jżommu l-ilma fi**hom**" (*par. 5*)

Għal min qed jirreferi l-pronom mehmuż **hom** fil-kelma fi**hom**?

__________________________ (marka)

1Ċ. Il-Grammatika	**(10 marki)**

1. Agħti **l-għerq** tal-verbi b'linja taħthom u mmarka b' (**X**) jekk il-verb hux sħiħ jew dgħajjef. (2 marki)

			Sħiħ	**Dgħajjef**
a)	L-għasfur tar mis-siġra.	L-għerq huwa __________.		
b)	Il-ħalliel tħarrab mill-ħabs.	L-għerq huwa __________.		

2. Imla l-vojt **b'verb addattat** mill-għerq mogħti u l-forma fil-parentesi. (4 marki)

a) Ġanni mbotta lil sieħbu bil-konsegwenza li dan _______________ (k-s-r) il-vażun. (Forma 2)

b) Bil-marda li ħakmitu, Mario _______________ (s-f-r). (Forma 9)

ċ) Fi triqtu lejn l-iskola, Mark _______________ (l-q-għ) ma' sieħbu. (Forma 8)

d) Ħija mar il-quddiesa u _______________ (q-r-b-n). (Kwadrilitteru Mnissel)

3. Għid ta' **liema forma** hu l-verb immarkat b'linja taħtu. (L-ittri mmarkati bl-iskur jistgħu jgħinuk). (4 marki)

a) Il-kappillan b**ie**rek (b-r-k) id-dar tagħna. (Forma ___)

b) Il-festival i**nt**rebaħ (r-b-ħ) mit-tim Taljan. (Forma ___)

ċ) Meta waqa', bil-mistħija li kellu fuqu **st**aħba (ħ-b-j) wara sieħbu. (Forma ___)

d) Ilbieraħ San Duminku **tqie**għed (q-għ-d) fuq il-pedestall. (Forma ___)

1D. Il-Kitba Funzjonali	(5 marki)

Agħżel riklam (a) **jew** avviż (b).

1. L-iskola se torganizza vaganza għal Londra. Kompli dan ir-riklam biex tħeġġeġ lill-istudenti jibbukkjaw għal din il-vaganza.

Tridu Vaganza b'Differenza?

Mela ejjew magħna ____________. Din il-vaganza se tkun bejn it-Tlieta, l-1 ta' Marzu u ________________________________.

Aħna se noqogħdu ġo _____________ ta' erba' stilel. Se jkollna l-kolazzjoni u _____________ ta' filgħaxija.

Bħala postijiet se nżuru ____
____.

Il-prezz huwa ta' ________________________________ u għal aktar dettalji tistgħu
____.

2. L-iskola se torganizza vaganza għal Londra. Kompli dan l-avviż dwar x'inhu mistenni li l-istudenti jieħdu magħhom u kif għandhom iġibu ruħhom.

Trid tiġi magħna Londra? Ara x'għandek tagħmel.

Jekk int student li mħajjar tiġi magħna Londra, għandek iġġib miegħek ________________
____
____.

Jekk se ġġib ______________ , se tara li int tkun responsabbli għax jekk _____________ aħna m'għandniex x'naqsmu.

Ara wkoll li tobdi dawn ir-regolamenti:

1. Fit-tmienja ta' filgħodu tkun qomt għall-kolazzjon.
2. ____
3. ____
4. ____

1E. Il-Komponiment Ġenerali	(20 marka)

Immarka ✓ ħdejn **WIEĦED** mit-titli li jolqtok u ikteb komponiment ta’ madwar **150-200 kelma** dwaru fil-linji pprovduti.

1.	**Ġurnata mhux tas-soltu.** (Irrakkonta kif kienet din il-ġurnata, għid jekk kinitx ġurnata differenti għalik personali jew għall-kumplament tal-pajjiż jew tad-dinja, kif kien it-tmiem tagħha)	
2.	**Dak li rajt waqt vjaġġ bil-vapur.** (Iddeskrivi x’tip ta’ vjaġġ kien, għid x’rajt fuq il-vapur, x’affarijiet rajt ’il barra mill-vapur)	
3.	**Il-poplu Malti hu għażżien. Iddiskuti.** (Iddiskuti jekk il-poplu Malti huwiex għażżien u għid għaliex, tista’ tgħid li huwa poplu bieżel u għid għaliex jew saħansitra tgħid li f’ċertu sitwazzjonijiet hu għażżien u f’sitwazzjonijiet oħra huwa bieżel)	

IT-TIENI TAQSIMA: IL-LETTERATURA **(30 marka)**

2A Referenza għall-Kuntest (Poeżija – *Nadriet 3*) **(10 marki)**

Aqra din is-silta mill-poeżija *Pitirross* ta' Victor Fenech, u wieġeb il-mistoqsijiet kollha.

Iħares il-pitirross lejn il-miġemgħa-merħla għadhom itellgħu x-xorti fuq il-mantell ta' kulur skur. U jħoss qalbu tingħafas u sidru jħoss jiċkien. U waħdu jsamma' leħnu, kantaliena diq-dulur, li tidwi fuq il-għolja u tinżel fil-widien titbandal qalb il-frieġħi bħal nieqa ta' serħien.

1. Imla l-vojt bil-kelma t-tajba mill-kaxxa t'hawn taħt. Mhux il-kliem kollu se jintuża.

siequ	tbatija	pitirross	Ġesù	għanja
bnedmin	diska	ferħ	qalbu	materjali

Skont din il-poeproża, il-_______________ jiġi kull Ġimgħa l-Kbira. Sfortunatament meta dan iħares lejn il-________________ isib li għadhom moħħhom fl-affarijiet _______________. Dan kollu lill-pitirross iweġġagħlu _______________ . Għalhekk il-pitirross jgħanni _______________ ta' dwejjaq u ta' _______________ li tinstema' minn kullimkien. (6 marki)

2. Semmi żewġ affarijiet li nagħmlu aħna l-bnedmin u li bihom inweġġgħu lil Ġesù.

a) ____

b) ____ (2 marki)

3. *"U waħdu jsamma' leħnu"*

Agħżel it-tajba. Liema figura tad-diskors naraw f'dawn il-versi? (2 marki)

☐ alliterazzjoni ☐ rima ☐ personifikazzjoni

2B. Il-Poeżiji minn *Nadriet 3*	**(10 marki)**

A. Agħżel it-tweġiba t-tajba billi timmarka (X) fil-kaxxa t-tajba. (5 marki)

1.	Il-bejjiegħ tal-gazzetti jbigħ il-gazzetti		ż-Żurrieq.
			l-Belt Valletta.
			l-Birgu.
2.	Ommi il-bejjiegħ tal-gazzetti ma tixtrix gazzetti għax		ma tafx taqra.
			ma tridx taqra.
			ma tistax taqra.
3.	Il-poeżija *Pitirross* ta' Victor Fenech għandha messaġġ dwar		it-tbatija tal-ħajja.
			in-natura.
			l-għasafar.
4.	Fil-poeżija *Waħdi*, Ružar Briffa jgħid li kien waħdu meta kien		tifel.
			għarus.
			xiħ.
5.	Ružar Briffa huwa kuntent fl-aħħar tal-poeżija għax hu		tabib.
			raġel.
			poeta.

B. Immarka jekk hux veru jew falz. (5 marki)

		Veru	**Falz**
1.	Il-bejjiegħ tal-gazzetti jħobb lil kulħadd bl-istess mod.		
2.	Għall-bejjiegħ tal-gazzetti, ommu hija kollox.		
3.	L-Imsallab fil-poeżija *Pitirross* huwa Ġesù.		
4.	Għal Ružar Briffa fil-poeżija *Waħdi*, l-aqwa li sab tfajla.		
5.	Fil-poeżija *Waħdi*, Ružar Briffa jgħid li meta kiber sab il-problemi.		

2Ċ. In-Novelli minn *Stejjer Għal Qabel Jidlam*	**(10 marki)**

Wieġeb il-mistoqsijiet **kollha** billi timla l-vojt b'kelma **waħda**.

1. It-Tifel tal-Baħar kien jismu _______________ u dan kien jaħdem mal-qaddiefa biex jaqla' ftit soldi għalih, għal oħtu u għal _______________. (2 marki)

2. Fin-novella l-*Ewwel Telefonata* niltaqgħu ma' _______________ li kien raġel antikwat. Hu u martu Filomena, l-ewwel rebħu _______________ u mbagħad ġabu _______________. (3 marki)

3. Fin-novella *Il-Festa tan-Nar*, il-kamra tan-nar _______________ u Masu spiċċa miet. Sħab Masu ma baqgħux _______________ nar. (2 marki)

4. Barabba kien raġel jgħix waħdu u għalhekk beda jipprepara għal meta _______________. (marka)

5. Fin-novella *Meta Dħalt fl-Isqaq*, in-narratur jgħidilna kif meta mexa wara r-raġel tal-_______________, daħal fi sqaq u hawn sab lil _______________. (2 marki)

TMIEM IL-KARTA